

Kleibekleding voor waterveiligheid, stikstofreductie én biodiversiteit

In het Deltaprogramma werken het Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen, Rijkswaterstaat en verschillende maatschappelijke organisaties samen aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van ons land. Onderdeel van het Deltaprogramma is het HoogWaterBeschermsProgramma, de grootste dijkversterkingsoperatie sinds de Deltawerken. In het HWBP wordt ruimte *gegeven aan innovatieve, technische oplossingen voor het versterken van de dijken*.

Middels innovatie waterveilig en klimaat positief

Met innovatieve technieken en nieuwe methodes wil het HWBP de Nederlandse dijk steeds slimmer en goedkoper maken, en nog beter in zijn omgeving laten passen. Tot 2050 investeert het HWBP jaarlijks 10 miljoen euro in het stimuleren van innovaties. Het doel is waterschappen, Rijkswaterstaat, marktpartijen en kennisinstellingen te stimuleren nieuwe innovaties te bedenken en in de praktijk toe te passen.

Eén van de innovaties waar het HWBP in investeert is [het effect van kleibekleding met gras](#) voor zee- én meerdijken. De resultaten worden in april 2021 verwacht. Dat deze resultaten zeer hoopvol zijn blijkt uit de tussenrapportages en het recente bezoek van uw collega staatssecretaris mevrouw Keizer van Economische Zaken en Klimaat.

Het grote voordeel van 'kleibekleding met gras' is niet alleen de waterveiligheid. Door de innovatie van dijken van 'kleibekleding met gras' toe te passen in plaats van **beton** kunt u als overheid een belangrijke bijdrage leveren aan de stikstofreductie en aan klimaat adaptief bouwen. Bovendien kunt u als overheid een significante bijdrage leveren aan het herstel van de noodzakelijke biodiversiteit. En daarmee een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid van Nederland. Op deze manier kunnen dijken beter voldoen aan de gewenste landschappelijke inpassing die op sommige plaatsen een uitdaging is. Daarnaast zal een dijkontwerp dat rekening houdt met landelijke inpassing, biodiversiteit én waterveiligheid, de burgerparticipatie ten goede komen.

Een uitdaging bij de dijkversterking aan de Markermeerdijken

Zo'n uitdaging én kans is er langs de Markermeerdijken, bij het dorp Uitdam, bekend als een van de parels langs het Markermeer.

In 2017 na een bezoek van de toenmalig minister I&W aan Uitdam, is de Deltacommissaris gevraagd advies uit te brengen voor de dijkversterkingsopgave in dit dorp, vanwege de ruimtelijke kwaliteit, cultuurhistorie en het bijzonder ensemble van water, dijk en karakteristieke bebouwing dicht langs de dijk, opdat het karakter van het dorp behouden kan blijven. Dit heeft geresulteerd in een door de DC uitgebracht en unaniem geaccepteerd advies "*Maatwerk voor een veilige dijk die past bij het karakter van Uitdam*". De toenmalig minister schreef aan de Voorzitter van de Tweede Kamer "*er wordt nu gekozen voor een dijkversterkingsvariant die de huidige ligging van de dijk respecteert en waarmee de cultuurhistorische en landschappelijke waarde van dit bijzondere dijkdorp kan worden behouden*".

Drie jaar later ligt er echter een niet bij de omgeving passend betonnen-ontwerp, waarbij maar liefst 15,4 meter beton en steen over de hele lengte van het dorp voor de dijk wordt aangelegd. Hoewel de bewoners zicht tegen dit ontwerp hebben verzet en hoewel er een "groene" dijk was beloofd, is het Waterschap er, als gevolg van rekenfouten of niet realiseerbare alternatieven, niet in geslaagd het ontwerp van andere bekleding te voorzien dan beton. Het eindresultaat van deze dijkversterking binnen het HWBP, zal bij oplevering in 2025, na een traject van bijna 20 jaar (!) zo'n 12.000 m² meter beton voor een bijzonder dijkdorp zijn. Een parel in het Hollandse landschap deigt nu te verworden tot een afzichtelijk stuk nieuwe dijk, waarbij de ecologische kwaliteit en biodiversiteit onnodig wordt vernietigd in plaats van verbeterd.

Innovatie dreigt te stagneren

Experts geven aan dat de kleibekleding met gras voor Uitdam mogelijk de beste oplossing zou kunnen zijn. Het Waterschap weigert deze oplossing serieus te onderzoeken op grond van “niet bewezen techniek” en “planning”. Het ontwikkelen en benutten van nog niet bewezen technieken is juist waarom het Waterschap een Alliantie Markermeerdijken heeft opgericht, immers zoals zij zelf zeggen in hun [factsheet](#) “door kennis en ervaring te bundelen ontstaan mogelijk creatieve uitwerkingen van het ontwerp en innovatieve technieken”, “.. wij maken gebruik van innovatieve, nog niet bewezen technieken...” Het HWBP wil ook “niet bewezen technieken” stimuleren. Op een proces van 14 jaar, met een uitvoering die ruim 4,5 jaar duurt en nog moet starten, voor een object met een levensduur van 50 jaar, mag de impact van een paar maanden geen onmogelijke hindernis vormen.

Pilot voor kleibekleding in Uitdam

Falende burgerparticipatie, verloren vertrouwen in een betrouwbare overheid en een meterslang dossier zijn de smeulende resten van deze dijkversterking. Ondanks de steun van de gemeente en de provinciale statenleden om het alternatief mogelijk te maken is uw interventie en die van de Minister, helaas wederom nodig. Niet alleen om te zorgen dat vanwege de ruimtelijke kwaliteit, cultuurhistorie en het bijzonder ensemble van water, dijk en karakteristieke bebouwing dicht langs de dijk, het karakter van het dorp behouden kan blijven. Maar óók omdat wij in Nederland naast waterveiligheid óók een klimaat en biodiversiteitsvraagstuk hebben en dat deze toepassing van kleibekleding op primaire dijken een oplossing biedt. Deze techniek biedt optimale meekoppelkansen voor natuurontwikkeling. De klei-oplossing voor dit dorp kan dienen als pilot voor landelijke toepassing van deze techniek. Daarbij zal dit de burgerparticipatie ondersteunen. Deze pilot past daarmee óók bij de doelstelling van de Nieuwe Omgevingswet, om te kijken naar wat wél mogelijk is, in plaats van wat niet.

Samenvattend

Het is altijd een uitdaging om met voortschrijdende inzichten om te gaan, laat staan daarop te plannen. Echter áls de verwachte uitkomsten van voortschrijdende inzichten al redelijk inzichtelijk zijn, áls het qua planning een kwestie van maanden is op een levensduur van 50 jaar, áls het gaat om een “parel van een dorp” in een oerhollands landschap langs een historische dijk, áls er door de bewoners al 14 jaar is gevochten voor een fatsoenlijke dijk, áls het alternatief bij oplevering, na een proces van bijna 20 jaar, een afzichtelijke betonnen dijk is die qua stikstof uitstoot en biodiversiteitverlies anno 2020 echt niet meer kan, áls de toepassing van deze kleidijk techniek dé innovatie kan zijn voor vele toekomstige dijkversterkingsopgaven, áls RWS én de waterveiligheid kan garanderen én een significante bijdrage aan onze klimaatopgave, natuurontwikkeling, ecologische kwaliteit Markermeer, biodiversiteit, behoud landschap én burgerparticipatie kan leveren. Als deze toepassing in lijn ligt met het doel van de Nieuwe Omgevingswet. Waarom doen we het dan niet?

De vraag aan de minister

Wij vragen de minister met klem om het HWBP te verzoeken samen met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier ruimte te creëren om de klei-dijk oplossing (als pilot) mogelijk te maken op het dijkversterkingstraject Module 14, Dorp Uitdam.

St. Dorpsraad Uitdam
St. De Kwade Zwaan

9 november 2020